

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Zijne Excellentie Minister A.D. Wiersma
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Zwijndrecht, 09 december 2022

Betreft: reactie op uw brief van 21 november 2022 'Samen voor beter onderwijs en duidelijk over kwaliteit', kenmerk 31 293 Nr. 652

Geachte heer Wiersma,

Wat was ik blij met uw brief van 21 november 2022 aan de Tweede Kamer met als onderwerp 'Samen voor beter onderwijs en duidelijk over kwaliteit'. De inleiding begon al goed 'Oog voor de leerling' en een inleidende tekst vol *lof voor de professionals*, hun *harde werken* en het *verdienen van alle hulp en steun*. Ik voelde trots voor een minister die eindelijk het veld op waarde weet te schatten, het begrijpt en met gevoel tot faciliteren komt.

Halverwege uw inleiding sloeg mijn gevoel echter om en zag ik de ware aap uit de mouw komen. Vervolgens heeft u 18 pagina's nodig om uw complete voornemen te ontvouwen. Weliswaar een uiteenzetting met een heldere opbouw van visie, doel, aanpak en een heuse samenvatting. Beste heer Wiersma, de moed zonk mij in de schoenen.

Na het lezen van die 18 pagina's kom ik ook tot een heuse samenvatting van uw brief:

- Er komt meer toezicht, zelfs onaangekondigd;
- Gedwongen winkelnering als de inspectie tot een negatief oordeel komt;
- Onderwijsbestuurders worden de maat genomen en
- Lik op stuk beleid.

Natuurlijk snap ik niets van politieke belangen en afspraken, het belang van internationale lijstjes en wat dies meer zij. Ik lees uw brief vanuit mijn jarenlange ervaring, die meer is dan de uwe ondanks uw universitaire opleiding en ik vind er wat van. Het zou daarom te makkelijk zijn om mijn waardering c.q. beoordeling van uw brief met deze korte opsomming samen te vatten. Dus ik zal er nog een paar woorden aan wijden als toelichting en duiding. Soms wil dat helpen.

Daan waarin je gelooft

Meer toezicht

Het mag in het algemeen nu toch wel onderhand duidelijk zijn dat meer toezicht niet zal helpen en een volstrekt verkeerd signaal afgeeft aan het werkveld dat u zo bejubelt. Die bejubeling wordt helaas met uw opmerking over toezicht in één klap tenietgedaan. Wat overblijft, heer Wiersma, is dan een gevoel van wantrouwen. En als dat er eenmaal is, dan is er ook scepsis over de door u geboden hulp en ondersteuning. Ik noem dat bepaald geen staaltje van pedagogisch optimisme. Sterker, naast het aangekondigde, komen er blijkbaar nu ook onaangekondigde inspectiebezoeken. De tijden van het langs klassen rond laten gaan van een 'rood krijtje' als de inspecteur onverwachts binnenstapt, zoals dat 40 jaar geleden gebeurde in het 'lager onderwijs', gaan weer herleven. In deze moderne tijd zal het nu wel een hoge prioriteitsmelding aan alle collega's via Teams worden! Gelukkig zullen de bezoeken, zo schrijft u, *niet gepaard gaan met werkdruk en toezichtslast*. Dat lijkt mij een utopie; geef mij één inspectiebezoek tot op heden waarbij dit niet met werkdruk en toezichtslast gepaard is gegaan; er zijn immers altijd data nodig. De inspectie heb ik gelukkig altijd als partner van het onderwijs gezien in de verbetering of de continuïteit van het onderwijs. Nu heb ik ook te maken met de GGD in het kader van kinderopvang. Ik krijg daarom nu het gevoel dat de ineffectieve handswijzen van deze GGD, zoals bij controles van kinderopvanglocaties, hun intrede gaan doen: nl. onverwachte bezoeken met afvinklijstjes waarbij redelijkheid en vertrouwen ver te zoeken zijn. Een weg die we niet op moeten.

Gedwongen winkelnering

Hulp en ondersteuning, dat verdienen de leraren en schoolleiders ehh, directeuren, tenminste dat is wat u in uw brief een aantal keren terug laat komen. Ja, maar dan wel met een *bewezen effectieve aanpak*. Want ja, daar waar het mis gaat of mis dreigt te gaan in het onderwijs, ligt het natuurlijk aan de aanpak; men zal daar dan wel met ineffectieve curricula bezig zijn. Natuurlijk, er zullen scholen zijn waar dat gebeurt. Er zijn ook scholen waar de redenen volstrekt anders zijn, waar keihard gewerkt wordt en zelfs met een bewezen effectieve aanpak nauwelijks verbetering haalbaar is, of minimaal of in ieder geval met voortgang op de langere termijn. Misschien vergis ik mij, maar het gaat u daarbij vast om *oog hebben voor de leerling*, of beter vind ik, voor het kind. Weet u, uw visie op kinderen en hulp bieden sluiten meer aan bij presteren, *hogerop de Pisa-ranglijst komen en een goede boterham verdienen*. Het is mij volstrekt duidelijk dat het u alleen lijkt gaat om *adequaat sturen op goed onderwijs in de basisvaardigheden taal, rekenen en burgerschap*. Gedwongen winkelnering bij programma's met zogenaamde *bewezen effectieve methoden* zullen kwaliteitsverbetering maar marginaal en met tegenzin realiseren. Hoe anders is dat in de uitspraak van uw naaste collegaminister Dijkgraaf¹. Heeft u het hier samen nooit over?

Onderwijsbestuurders de maat nemen

Eerlijk is eerlijk, enig begrip kan ik opbrengen voor het door u willen stimuleren van het vak van bestuurder. Niet om een *10 met een griffel* te behalen, maar om de 20% van de besturen die onvoldoende zicht op onderwijskwaliteit hebben, beter in hun vak te zetten. Immers 80% heeft wel zicht op onderwijskwaliteit. Ik wil zelfs nog iets verder gaan: besturen is niet meer als 10 jaar geleden en zeker niet als we de komende jaren in ogenschouw nemen: 'gratis kinderopvang' en de 'rijke ontwikkeldag' (i.c. School en omgeving). Dat er daarom meer focus moet komen op de kwaliteit van besturen is evident en m.i. doeltreffend. Het gaat daarbij primair om het hebben van 'visie', maar bijvoorbeeld ook 'kunnen verbinden', 'Haarlemmer olie' kunnen zijn, kunnen 'stimuleren' en kunnen 'organiseren'. Er zijn helaas nog genoeg bestuurders die visieloos besturen. En ja sterker, wellicht

¹ https://www.linkedin.com/posts/robbertdijkgraaf_we-doen-steeds-of-het-onderwijs-een-weg-is-activity-6989205685842419712-hb8i?utm_source=share&utm_medium=member_desktop

klinkt het u als muziek in de oren, alleen maar sturen op bedrijfsvoering en de resultaten van de eindtoets, sorry, doorstroomtoets. Dat uw aandacht uitgaat naar meer dan dat, juich ik daarom van harte toe. Besturen doet er toe. Als besturen verantwoordelijkheid dragen laat ze die dan ook in de volledige omvang dragen, maar met toereikende faciliteiten.

Lik op stuk

U noemt '*herstelopdracht*'; waar heb ik dat meer gehoord? O ja, een herstelopdracht bij de eerder genoemde GGD wanneer zij constateren dat bijvoorbeeld een peuterspeelgroep niet voldoet aan een strikt soms minimaal wettelijk voorschrift en dus het criterialijstje niet kan worden afgevinkt. Ik zie er nu al naar uit. Ik krijg het nare gevoel dat dit een reactie is op het onvermogen van u, op dit moment, om misstanden, zoals die onlangs bij het islamitisch onderwijs zijn aangetroffen, aan te pakken. Waar doet me dat nu weer aan denken? O ja, de kerstbrand in Volendam en het misbruik bij het Hofnarretje, als u het zich nog kan herinneren. Voor de politiek een '*pars pro toto*' dat generiek bestreden moet worden. Op zich twee verschrikkelijke gebeurtenissen die geen navolging mogen beleven, maar om dit nu generiek te bestrijden gaat mij ook te ver.

Ik weet het, kritiek geven is makkelijk, zult u zeggen, de beste stuurlui staan immers aan wal. Dus minister Wiersma ik zal afsluiten met wat positivisme en suggesties.

Uw brief is niet helemaal slecht en visieloos; hoewel geen visie, is natuurlijk ook een visie. U benoemt goede zaken zoals, de professionaliteit van leraren (8x), hun harde werken (2x), vertrouwen (3x) in besturen en scholen en goed onderwijs (8x). Punten waar ik blij van word. Echter de draai die u er dan toch aan geeft, is een bijzondere, zelfs een kwetsende. U prijst de professional en hebt er alle vertrouwen in, maar het is blijkbaar nog niet goed genoeg. Goed onderwijs is, zo blijkt uit uw brief, goede basisvaardigheden op de gebieden taal (lezen, schrijven en mondelinge taalvaardigheid), rekenen-wiskunde en burgerschap. Daarmee '*stomen we jongeren klaar voor een mooie toekomst en een goede boterham*'. Vanuit de onderwijscultuur die al meer dan 100 jaar in beton is gegoten en waar elke onderwijsminister vindt dat goed nog niet goed genoeg is, wordt het onderwijs steeds weer geconfronteerd met nieuwe plannen, voortbouwend op de bestaande. Blijkbaar weet u dat ook en voegt u, in die traditie, daar nog wat meer toezicht aan toe. Heeft u zich nu nooit eens afgevraagd of het onderwijs hier wel op zit te wachten? Of dat kinderen daardoor een beter mens worden? Of is er misschien iets anders aan de hand?

Ik stel voor dat u dit pad snel verlaat en niet, zoals uw voorgangers, voortbouwt op het bestaande systeem en probeert wederom dit systeem te repareren. Een systeem waar we kinderen inproppen en niet meer past bij deze tijd en belangrijker: wat kinderen nodig hebben?

Ergens heb ik gelezen dat u de trotse vader bent van twee jonge kinderen. Gelukkig, dan hoop ik dat u, net als iedereen in de kinderopvang en velen in het onderwijs, weet dat de ontwikkeling van jonge kinderen niet begint bij vier jaar, maar bij 0 jaar of eigenlijk bij -9 maanden. De periode 0-7 jaar is de meest cruciale periode van een mensenleven. Een periode waarin de hersenen worden gevormd, basisvertrouwen wordt verstevigd, de basis voor sociale vaardigheden wordt gelegd, explosieve lichaamsgroei plaatsvindt, liggen, kruipen en lopen wordt e.d. Kortom een periode die bepalend is voor de rest van je leven. Veel 'defecten' in de puberteit of later zijn terug te voeren op deze periode. Daar helpen *goede basisvaardigheden op de gebieden taal, rekenen-wiskunde en burgerschap en een goede boterham* niets aan.

Ik zou u willen adviseren om een andere insteek te kiezen: gooi het over een andere boeg: beteken echt iets voor kinderen. Zoek contact met minister Van Gennip; kijk hoe je samen het systeem grondig kunt hervormen zodat het past bij de kinderen van deze en de toekomstige tijd; waardeer daarmee de kinderopvang als enige en gelijkwaardige bondgenoot van het basisonderwijs; maak bijvoorbeeld een nieuwe basisvoorziening voor kinderen van 2-13 jaar; waardeer de professional

echt door ze te erkennen en ruimte te geven; wees kritisch op het huidige aanbod in het basisonderwijs (less is more), stop met toetsen om kinderen te vergelijken met een (landelijke) norm, stop met de doorstroomtoets, geef vertrouwen aan de professional, de directeur en de bestuurder, hanteer 'high trust, high penalty' en leg die verantwoordelijkheid bij de bestuurder en de raden van toezicht. En als u dan toch bezig bent: leg de basis voor een nieuw ministerie - een 'Ministerie van Jeugd, Cultuur en Wetenschap'.

Beste heer Wiersma, dit moest ik even kwijt.

Met vriendelijke groet,

Ad Vos
Bestuurder

Doen waarin je gelooft